

UNIVERSITATEA DE ARTE BUCUREȘTI
FACULTATEA DE ISTORIA ȘI TEORIA ARTEI
ȘCOALA DOCTORALĂ - Doctorat științific

**BARBU BREZIANU (1909-2008),
EXEGET AL LUI BRANCUȘI.
O BIOGRAFIE INTELECTUALĂ**

TEZĂ DE DOCTORAT
- REZUMAT -

Coordonator științific,

Prof. univ. dr. Silvelia Ruxandra Demetrescu

Student-doctorand,

Oana-Virginia Barbu

2025

Cuprins:

INTRODUCERE.....	7
Capitolul I. PROFILUL UNUI UMANIST.....	15
1.1. Schiță biografică.....	16
1.2. De la magistratură la literatură.....	24
1.3. Aventura traducerii.....	34
1.4. Muzica. Lumină și culoare.....	43
Capitolul II. REPROFILAREA POSTBELICĂ.....	56
2.1. Din arhivele C.N.S.A.S.....	56
2.2. Mărturii despre anii '50.....	61
2.3. Cercetător la Institutul de Istoria Artei al Academiei Române.....	68
2.4. Studii monografice: K. Storck, N. Grigorescu, N. Tonitza.....	71
Capitolul III. BIBLIOGRAFIA BRÂNCUȘIANĂ COMENTATĂ.....	83
3.1. Tinerețea lui Brâncuși.....	85
3.2. Opere (studii de caz).....	96
3.3. Avangarda.....	101
Capitolul IV. OPERA LUI BRÂNCUȘI ÎN ROMÂNIA.....	110
4.1. De la expoziția din 1970, la Premiul Academiei Române.....	111
4.2. Anglia: un proiect neîmplinit.....	116
4.3. Ediții comparate ale catalogului.....	118
Capitolul V. PRIETENII FĂRĂ SFÂRȘIT.....	121
5.1. Ionel Jianu.....	121

5.2. Profil Sidney Geist.....	129
5.3. „Dinastia” Gorjanilor.....	139
Capitolul VI. PRIETENII EPISTOLARE.....	147
6.1. Corespondență Ionel Jianu.....	148
6.2. Corespondență Mircea Eliade.....	159
6.3. Corespondență Sidney Geist.....	169
6.4. Corespondență Barbu Brezianu - Sidney Geist.....	197
6.5. Corespondență Constantin Antonovici.....	202
6.6. Corespondență Aurel D. Broșteanu.....	208
CONCLUZII.....	214
Anexe documentare.....	218
ANEXA bibliografică Barbu Brezianu.....	239
BIBLIOGRAFIE.....	253
Ilustrații.....	267

REZUMAT

Cuvinte cheie: *arhivă, cercetare, biografie intelectuală, interbelic, poezie, muzică și artă, memorialistică, istoriografie românească, monografie, sculptură, corespondență, prietenie, Barbu Brezianu, Constatin Brâncuși.*

Lucrarea *Barbu Brezianu (1909-2008), exeget al lui Brâncuși. O biografie intelectuală* este un demers monografic care dorește să restituie o imagine cât mai completă a personalității scriitorului, prin aducerea la lumină a operelor sale, cunoaștere care ar putea contribui la înțelegerea nuanțată a lor, conducând la noi perspective asupra subiectelor tratate și la continuarea investigațiilor sale.

Cercetarea a debutat cu studierea documentelor din arhiva personală a lui Barbu Brezianu, donată de fiul său, scriitorul și traducătorul Andrei Brezianu, Institutului de Istoria Artei „G. Oprescu”, la sfârșitul anului 2008, arhivă din care provine cea mai mare parte a documentației folosite în această lucrare. Proiectul doctoral a pornit de la exegeza brâncușiană, apoi s-a extins către celelate scrieri ale lui Barbu Brezianu, de istoriografia artei românești, poezie și proză, completate, în paralel, cu scrierile sale autobiografice.

Profilul său aparține de intelectual ne-a stârnit interesul în cel mai înalt grad, iar faptul de a fi considerat de contemporani un *model* - de probitate științifică, moralitate, rezistență, amabilitate și bun gust -, s-a aflat la originea motivației de a scrie o biografie a lui Barbu Brezianu. În cercetarea noastră am dorit să surprindem un portret al scriitorului în cât mai multe nuanțe, întretesut din elementele biografice și cele bibliografice, punând în legătură calitățile lui Brezianu de cercetător sagace și perseverent al vieții și operei lui Brâncuși, cu cele ale scriitorului avangardist care a rămas, credem, ascuns în fibra sa intimă.

Scrierile lui Barbu Brezianu, în care se îmbină istoria, literatura, critica, filosofia și sociologia, toate amănuntele savante pe care le mobilizează într-un text, pornind de la un simț special al detaliului și al lacunelor istoriei - enigme a căror dezlegare poate oferi o imagine mult mai cuprinzătoare a personalității, operei sau fenomenului cultural asupra căruia se apleacă -, sunt contribuții de o mare însemnătate ce merită a fi cunoscute nu doar de un public cititor restrâns.

În centrul investigațiilor lucrării s-a aflat încercarea de a înțelege resorturile originalității și succesul operei sale capitale, catalogul *Opera lui Brâncuși în România*,

descoperind „arhetipurile împlinirii”, așa cum Brezianu însuși numea, într-o formulare de extracție eliadescă, factorii împlețiți ai biografiei cu cei ai destinului creator. Departe de a fi omul unei singure cărți, toate celelalte scrieri, fie din domeniul istoriei artei, fie din cel al literaturii, merită a fi aduse în actualitate, pentru o imagine mai completă a personalității și a creației sale.

Am urmărit traiectoria existențială și creatoare a scriitorului, de la debutul său ca poet și publicist în perioada interbelică, la activitatea de cercetător al istoriei artei românești în anii postbelici, până în contemporaneitate, corelând elementele biografiei și cele ale operei, căutându-le legăturile și determinările, comparând și analizând documentele, pe un parcurs cronologic. Rolul acestei biografii intelectuale este de a contribui la înțelegerea personalității autorului, de a contura evoluția sa spirituală pe fundalul schimbărilor socio-politice survenite la mijlocul secolului XX, și, nu în ultimul rând, de a completa imaginea unei discipline, aceea a istoriei artei românești, în relație cu manifestările intelectuale conexe, din care se pot întrezări anvergura și/sau limitele ei.

Stadiul cercetării biografiei lui Barbu Brezianu este încă unul incipient, reflectat fragmentar într-o duzină de scrieri în care se îmbină istoria cu memorialistica, multe dintre ele cu caracter omagial, prilejuite de aniversarea scriitorului, mărturii pe care le-am confruntat între ele și, în special, cu scrierile sale autobiografice.

Am încercat să adunăm și să parcurgem în întregime scrierile sale, oferind cuvântul autorului, citat adesea în cuprinsul lucrării noastre pentru a evidenția particularitățile scriiturii sale și pentru ca ea să poată fi analizată și înțeleasă în contextul ei literar și istoric, de la un subiect la altul, și de la o perioadă de timp la alta. Atât articolele de istoria artei românești, cât și publicistica lui Barbu Brezianu, presărată de-a lungul timpului în numeroase publicații, merită a fi strânse într-un volum pentru a fi redată cunoștinței publicului. Completarea bibliografiei lucrărilor sale a fost un scop major al cercetării noastre, iar acest lucru se reflectă în *Anexa bibliografică Barbu Brezianu* de la sfârșitul lucrării.

Lucrarea este structurată în șase capitole și comportă o împărțire în două secțiuni, reflectând ruptura apărută în traiectoria vieții sale la mijlocul secolului, cauzată de schimbarea regimului politic în România după cel de-al doilea Război Mondial. Cele două părți, între care există, de altfel, continuități tematice și temporale, sunt semnalate prin câte o imagine a autorului, la tinerețe și la maturitate, însoțite de *motto*-uri extrase din scrierile sale beletristice și, respectiv, din exegeza brâncușiană. Am căutat să menținem permanent, în ansamblul lucrării, un echilibru între materialul de arhivă, documentul autobiografic și literatura memorialistică, analiza și interpretarea textelor. Lucrarea se încheie cu o selecție de

documente de arhivă grupate în 9 anexe, o secțiune concentrată de ilustrații și bibliografia generală.

Capitolul I, *Profilul unui umanist*, schițează o cronologie a vieții și activității lui Barbu Brezianu, completată de un portret creionat prin intermediul unor documente de arhivă, caracterizări ale cunoșcărilor sau mărturii autobiografice. Am refăcut contextul literar efervescent din jurul anilor 1930 în care a debutat ca poet, corelând cronicile timpului, cu studiile sale mai puțin cunoscute astăzi, apărute în *Revista Fundațiilor Regale*, trasând evoluția subiectelor ce vor fi reluate ulterior. Totodată, am subliniat existența unui climat intelectual din care literatul făcea parte, mai conservator și estetizant, ai cărui simpatizanți se intersectau într-o zonă teoretică articulată de personalități ca Paul Zarifopol și Tudor Vianu.

Subcapitolul *Aventura traducerii* ilustrează un foarte bogat material arhivistic referitor la traducerea epopeei finice *Kalevala*, premiată în 1938 și publicată în 1942, relevând mai multe fațete ale personalității lui Brezianu. Grație unei variate documentații aflate la Institutul de Istoria Artei, de la cărțile originale în limba franceză care au stat la baza traducerii, la fotografii și corespondență, am tratat pe larg acest episod durabil și onorant al activității sale. Am subliniat calitatea lui Brezianu de ambasador cultural între cele două țări și prin inițiativa organizării unei expoziții (1998) în Finlanda, care nu deține nicio lucrare a lui Brâncuși, cu lucrări din perioada timpurie de creație a sculptorului, aflate în România

În următoarea secțiune, *Muzica. Lumină și culoare*, am analizat articolele ce reflectă afinitățile sale pentru subiectele aflate la intersecția literelor, cu artele plastice și muzica, aducând în discuție publicistica anilor 1930-40. Am adunat și comentat cronicile sale despre George Enescu, personalitate în cercul căreia s-a aflat la un moment dat, ca invitat la vila *Luminiș* de la Sinaia, scrieri denotând o admirație sinceră și un devotament ce se vor prelungi în cercetările din a doua parte a vieții. Această parte din lucrare este legată, prin fire tematice și temporale, de subiectul tratat în capitolul al treilea, în care voi analiza scrierile dedicate legăturilor lui Brâncuși cu avangarda internațională de la începutul secolului XX.

Am reconstituit contextul apariției celui de-al doilea volum al său de poezii, *Zăvor fermecat*, în 1947, stabilind momentul nefavorabil în care acesta s-a produs, când poezia ermetizantă era înăbușită de tendințele momentului, invadate de literatura expresiei imediate și a socialului, prin infiltrațiile politicului în toate domeniile. Poezia lui Brezianu a beneficiat însă de unele reconsiderări critice recente, opinii care se cuvine a fi cunoscute.

Alături de pasiunea pentru muzică, interesul său pentru artele plastice începe să se contureze ca o preocupare constantă, odată cu articolele publicate în revista *Lumină și culoare*, printre care și primul text despre Brâncuși, o recenzie la una din cărțile lui V.G.

Paleolog. Colaborarea la această excelentă publicație de artă, îl pune în contact cu cele mai avizate nume ale criticii românești de artă de după război, printre care Ionel Jianu, N. Argintescu Amza, V. Beneș, H. Blazian, Aurel D. Broșteanu și alții, într-un moment de cristalizare a ideilor teoretice în domeniu.

Capitolul II, *Reprofilarea postbelică*, se concentrează mai întâi asupra episodului detenției în lagărul de muncă silnică de la Capul Midia-Năvodari, reconstituit pe baza documentelor aflate în arhiva CNSAS, contextualizat cu ajutorul unor cronică de epocă și a mărturiilor directe și indirecte. Am completat un portret al lui Brezianu, pe fundalul întunecat al anilor '50, din amintirile prietenului său, eseistul Al. Paleologu, care evocă cu multă căldură înfățișarea și ținuta, biblioteca și preocupările sale intelectuale, precum și cu ajutorul mărturiilor personale exprimate în articole, interviuri sau poezii.

Am prezentat contextul reluării activității ca cercetător la Institutul de Istoria Artei din 1953 și tribulațiile perioadei de reprofilare, sub îndrumarea lui G. Oprescu, în noul colectiv de colegi care vor constitui prima generație de istorici de artă formați în mediu instituțional. Sunt analizate primele sale monografii, K. Storck, N. Grigorescu, N. Cristea, N. Tonitza, precum și „micul divertisment tonitzian”, *Desenul alfabetului viu*, în care Brezianu își regăsește vremelnice vocea poetică din tinerețe, apreciată de însuși Arghezi (1960).

Capitolul al III-lea este dedicat scrierilor sale pe teme brâncușiene și prezintă succint bibliografia sa împărțită în șase nuclee tematice. Am analizat primele articole referitoare la începuturile artistice și receptarea timpurie a lui Brâncuși în mediul românesc, care reflectau rezultatele cercetărilor sale de un deceniu de la angajarea la Institutul de Istoria Artei. Am pus în evidență rolul criticului de artă american, Sidney Geist în stimularea activității lui Brezianu și consecințele fructuoase ale colaborării lor între cele două Colocvii Internaționale dedicate lui Brâncuși la București (1967-1976). Subcapitolul documentează diseminarea internațională a studiilor sale și excelența pe care Brezianu o conferă revistei în limbi străine *RRHA*, deschizând astfel un capitol al cercetării academice a vieții și operei lui Constantin Brâncuși.

Subcapitolul *Opere (studii de caz)* tratează studiile dedicate lucrării *Sărutul* (1907) și *Sărutul* din Montparnasse (1909), în căutarea evoluției motivului și a semnificației sale, până la *Poarta Sărutului* din Târgu-Jiu, analizând câteva articole, printre care *Reportaj în jurul unei camere*, apărut în revista *Secolul 20*, în 1967, și, mai târziu, în publicațiile Centrului Pompidou de la Paris, în *Carnetele Atelierului Brâncuși, La série et l'oeuvre unique*, 1999.

Referitor la nucleul tematic grupat sub titlul *Avangarda*, am analizat câteva articole în care Brezianu reface țesătura istorică a mediului artistic românesc în care se dezvoltă Brâncuși și a celui parizian, în care evoluează începând din 1904, subliniind legăturile

spirituale difuze dintre scriitori, muzicieni și artiști plastici. Am pus în evidență cercetările sale și scrierile care valorifică informațiile legate de atmosfera creativă a atelierului brâncușian, din prisma prietenilor sale cu compozitorul francez, Erik Satie, și cu dansatoarea Lizica Codreanu, sora sculptoriței Irina Codreanu, elevă a lui Brâncuși.

Capitolul IV urmărește evoluția studiilor lui Brezianu și reflectarea lor în catalogul primei expoziții internaționale Brâncuși de la noi din țară, din 1970, și felul în care această primă sedimentare a formulei editoriale va fi urmărită în construcția ulterioară a catalogului *Opera lui Constantin Brâncuși în România*, apărut în 1974. Am comentat originalitatea capitolului *Cronologie și concordanțe*, ce se îmbogățește pe parcursul edițiilor ulterioare (1976, 1998), aducând în discuție recenzii ale unor avizați istorici și critici de artă, români și străini. Am relevat un capitol interesant din arhivă, ce mai poate fi aprofundat, în legătură cu un proiect de publicare a cărții sale în Anglia și corespondența cu Sir Herbert Read care își manifestase aprecierea față de manuscrisul citit, proiect care, din păcate, nu s-a împlinit.

Capitolul V reconstituie pe baza materialelor de arhivă, a scrierilor, corespondenței sau convorbirilor directe, relațiile speciale pe care Brezianu le-a avut de-a lungul timpului cu prietenul său din tinerețe, avocatul și istoricul de artă Ionel Jianu, cu sculptorul și criticul de artă american Sidney Geist, și cu familia Gorjan, începând de la traducerea *Kalevalei*, editată de Ștefan Georgescu-Gorjan, inginerul *Coloanei fără de sfârșit* de la Târgu-Jiu, până la colaborarea cu fiica acestuia, Sorana Gorjan, de la care am aflat multe dintre amănuntele istoriei de familie a legăturilor cu Brâncuși.

Ultimul capitol al lucrării constituie o privire din interiorul corespondenței lui Barbu Brezianu, aflată în arhiva sa donată Institutului de Istoria Artei, o mică porțiune din întregul acesteia ce reflectă legăturile vechi de prietenie cu personalități ale exilului românesc și climatul ideilor interbelice (Ionel Jianu, Mircea Eliade), schimburile de informații între specialiști (Sidney Geist, A. D. Broșteanu), atmosfera anilor 1970 și receptarea universală a lui Brâncuși (Constantin Antonovici).

Lucrarea și-a dorit să umple un gol de cunoaștere în domeniul bio-bibliografiilor istoricilor de artă români, deschizând perspective pentru viitoare studii de acest tip, dar și noi reflecții, atât despre creația literară a lui Barbu Brezianu, cât și despre viața și opera lui Constantin Brâncuși.

ANEXA BIBLIOGRAFICĂ BARBU BREZIANU

I. Bibliografia articolelor cu teme brâncușiene (în ordinea aparițiilor editoriale)

1. Tinerețea lui Brâncuși - Articole și studii despre anii de formare ai artistului în România (date biografice, corespondență, documente) :

Cu privire la Brâncuși, în *Tribuna* (Cluj), aug. 1963.

Începuturile lui Brâncuși, în *Secolul 20*, nr. 3, 1964.

Les Débuts de Brancusi, în *Revue Roumaine d'Histoire de l'Art*, nr.1, 1964.

Pages inédites de la correspondance de Brancusi, în *Revue Roumaine d'Histoire de l'Art*, nr.2, 1964, p. 385.

Graficianul, în *Luceafărul*, nr. 18, 29 aug., 1964, p. 10.

The Beginnings of Brancusi, în *Art Journal*, New York, XXV, nr. 1, 1965.

Brâncuși inedit. Din corespondența artistului, în *Arta Plastică*, nr.1, p.26, 1965.

Salon parizian, în *Ramuri*, Craiova, 23 martie, 1965.

Iconografie brâncușiană, în *Tribuna*, Cluj-Napoca, 24 feb., 1966.

Brâncuși și Transilvania, în *Tribuna*, Cluj-Napoca, 24 feb., 1966.

Prin locurile de unde a pornit Brâncuși, în *Argeș*, Pitești, oct., 1966, pp.10-11.

La Jeunesse de Brancusi, în *Lettres françaises*, Paris, 13 sept, 1967.

Fișă biografică, în *Flacăra*, 7 oct, 1967.

Lucruri noi și vechi, în *Tribuna*, nr.11, 16 mar, 1967.

Rupând monotonia unei iconografii, în *Secolul 20*, nr.3, 1967, p. 40.

Debutul lui Brâncuși- Craiova 1889, în *Contemporanul*, nr. 40, 2 oct., 1969.

Brancusi l'Artisan, în *RRHA*, nr.6, 1969, pp. 19-30.

De vorbă cu Henri Coandă, în *Cronica*, Iași, 25 oct., 1969.

Brâncuși (catalog), expoziție, iunie 1970, Muzeul de Artă al R.S.România, 1970.

Mihail Sadoveanu și bursierul Brâncuși, în *Manuscriptum*, nr. 3, 1972.

Brancusi as a Craftsman, în *One*, Londra, April, 1974, p. 10-12.

Anii de internat, în *Omagiu lui Brâncuși. Centenar Brâncuși 1976*. Volum editat de revista *Tribuna*, Cluj-Napoca, 1976, p. 29-31.

"Îmi era dor să revăd câmpiile noastre", în *Magazin istoric*, nr.2, febr.1976, p. 14-15.

Vatra lui Constantin Brâncuși, în *Arta*, 1986, nr. 2, p. 8 (Arhiva Brâncuși).

2. Opere - Articole și studii asupra unor teme particulare din opera sculptorului.

Un Brâncuși ne-inedit, în *Luceafărul*, 28 sept. 1963.

O precizare necesară, în *Luceafărul*, 26 oct. 1963.

O statuie a lui Brâncuși [bustul lui Carol Davila], în *Gazeta literară*, nr. 15, 9 apr. 1964, p. 6.

Iconografie brâncușiană, în *Tribuna*, Cluj-Napoca, nr. 8, 24 feb., 1966.

Un patetic portret inedit [Supliciul], în *Informația Bucureștiului*, 16 mar. 1967.

Reportaj în jurul unei camere, în *Secolul 20*, București, nr.11, 1967.

Le Secret du "Baiser" de Brancusi, în *Revue du Louvre et des Musées de France*, Paris, nr. 1, 1969.

Un prim plan al Porții Sărutului, în *România literară*, nr. 9, 27 feb., 1969.

Nedreapta exilare a unui "Ecorșeu", în *Viața Românească*, aprilie, 1969, p. 144.

Debutul lui Brâncuși - Craiova 1898, în *Contemporanul*, nr. 40, 3 oct. 1969.

Brâncuși și modelele sale, în *Arta*, nr. 8, 1973, p. 12-13.

Danaida, în *Arta* nr. 9, 1973, p. 31.

D-ra Pogany, în *Albina*, 2 feb., 1976.

Brâncuși, sensuri restituite, în *Arta*, nr. 2-3, 1976.

Portret imaginar, în *Secolul 20*, nr. 10-11-12, 1976 (?)

Brancusi: The Artist as a Portraitist, în *Revue Roumaine d'Histoire de l'Art*, 1976, p. 21.

Peripețiile "D-rei Pogany", în 22, 1-7 dec., 1991.

Două neștiute portrete, în *Jurnalul literar*, nr. 17-20, 1994.

Le secret de Baiser de Montparnasse, în *Les Carnets de L'Atelier Brancusi*, „Le Baiser”, La série et l'oeuvre unique, Centre Georges Pompidou, Paris, 1999.

Constantin Brancusi - 7 Early Works, in *East and West in Brancusi's Art* [cat.], Galleria Sculptor. The Association of Finish sculptors, 11 aug.-13 sept. 1998, Helsinki.

3. Brâncuși și Avangarda - Articole și studii referitoare la legăturile lui Brâncuși cu mediul literar și artistic internațional.

Eugen Ionescu, Elegii pentru ființe mici, în *Cristalul*, nr.11-12 ian, 1932, p. 1-2.

Restanțe pentru Marcel Iancu, în *Facla*, nr. 42, 15. Feb., 1932, p. 3.

Bob Ciomac (1 feb. 1918- 15 sept. 1944), în *Seara*, sept., 1944.

Brâncuși și lumea baletului, în *Săptămâna culturală*, 5 feb., 1971.

Interferențe Brâncuși și Satie, în *Arta*, nr.11, 1980, p. 18-19.

Brâncuși, Voronca și avangarda română, în *Secolul 20*, nr 10-11-12, 1980, p. 195.

Brâncuși oglindit în modelul Joyce, în *Arta* nr 10-11, 1982, p. 69-71.

O ultimă efigie, în *Secolul 20*, nr 1-2-3, 1986, p. 288-291.

Perenitatea unor forme sculpturale, în Marcel Mihalovici, *Amintiri despre Enescu și Brâncuși*, Eminescu, 1987, pp. 109-128.

Două mărturii, în *Arta*, nr. 5, 1987, p. 7. (Haig Acterian și P. Țuțea – întâlnire cu Brâncuși la Hotel "Bulevard", 1938)

Fișe pentru o enciclopedie a teatrului românesc. Brâncuși, Thalia și Terpsichora, în *Teatrul*, nr. 4, 1988, p. 45-47.

Notă introductivă și cuvânt înainte în Ilarie Voronca, Interviu. 11 povestiri, prefață Ion Pop, Cartea Românească, 1989, p. 21-28.

Confluențe muzicale brâncușiene în epistolarul lui Marcel Mihalovici, în *Muzica*, nr.2, p. 199, 1990.

Brancusi et l'Avant-Garde, în *Euresis. Cahiers roumains des études littéraires*, nr.1-2, p. 149-153, 1993.

Da-da, Tzara, Brâncuși, în *Caiete critice*, nr.4-5, 1996.

Brâncuși în avangarda avangardei, în *Brâncuși*, Târgu Jiu, nr. 3, 1997.

Vortwort, în *Michael Ilk, Brancusi, Tzara und die Rumänische Avantgarde*, Museum Bochum, Kunsthall Rotterdam, 1997.

Constantin Brâncuși în viziunea lui Emanoil Ciomac, în *Brâncuși*, Târgu Jiu, nr.4, 1998, p. 8.

Contingences: Brancusi and Joyce, în *Brancusi and his Zenith. And What Next?*, Univers Enciclopedic, 2001, p. 21-25.

4. Brâncuși în conștiința criticii - Articole, studii, prefețe și recenzii.

Petre Oprea și Barbu Brezianu, *Participările lui Brâncuși la expozițiile din țară în perioada 1903-1914*, în *Arta plastică*, nr. 12, 1964, p. 625.

În legătură cu o exegeză brâncușiană, în *Viața Românească*, oct. 1964, p. 166-167

Note pe marginea articolului Brâncuși de Michel Ragon, în *Arta plastică*, nr.4, 1966, p. 39.

„În afară de Shakespeare și Beethoven se spune că mai există un Dumnezeu: acesta e românul Brâncuși” (James T. Farrell), în *Contemporanul*, nr. 40, 6 oct. 1967.

Brâncuși, Arhaism și modernitate, în *Flacăra*, nr. 41, 7 oct. 1967, p. 8-14.

Trois livres roumains sur Brancusi, în *RRHA*, nr. 3, 1968, p. 155. *Adevărata față a unei postfețe*, [V.G. Paleolog], în *România literară*, 27 feb., 1969.

Ghițescu Gheorghe, Măsura omului în opera lui Brâncuși, în *SCIA*, nr. 2, 1971, p. 350.

Brâncuși împotriva SUA (traducere Petru Comarnescu, postfață V.G. Paleolog), Cluj-Napoca, 1971, în *SCIA*, 1972, p. 322.

Sidney Geist. Brâncuși, București, 1973, în *SCIA*, 1973, p. 143.

Brâncuși în cultura și critica de artă românească (1898-1914), în *Pagini de artă românească*, Ed. Academiei R.S.R., 1974, p. 59-106.

Ionel Jianu, Constantin Brâncuși, prefață Constantin Noica, București, 1983, în *RRHA*, 1984, p. 93.

C. Brâncuși în interpretarea lui David Lewis, în *Viața Românească*, nr. 10, 1966, p. 191.

Show Brâncuși-Paleolog în Ramuri, în *Cronica* (Iași), nr. 18, 1 mai 1971.

Henry Moore despre Moore și Brâncuși, în *Secolul 20*, nr. 5, 1971, p. 216-221.

Brâncuși redescoperit [cat. Pontus Hulten, N.Dumitrescu și A.Istrati], în *România literară*, nr. 20, 14 mai 1987, p. 1.

Cuvânt înainte, în *Brâncuși inițiatul* de Cristian-Robert Velescu, editura Editis, București, 1993.

Despre o primă și ultimă carte consacrată sculptorului, în *Caiete Critice*, nr. 1-2, 1997, p. 36-38 [despre *Brâncuși* de V.G.P., 1938].

Ctitorul Paleolog și Prințesa X, în *Brâncuși*, Târgu-Jiu, nr. 2, vara 1997, p. 3-4.

Un prea uitat apărător al lui Brâncuși: V.G. Paleolog, în *Lumea gorjenească*, nr. 1, feb., 2001, p. 19.

Receptarea lui Brâncuși în cultura românească - 1889-1914, în Constantin Brâncuși. Destinul postum, București, Ed. Ministerului de Interne, 2002, p. 28-86.

5. Expoziții. Receptarea mondială a lui Brâncuși - Articole și cronici despre expoziții și din timpul vieții artistului și retrospecții postume:

Participările lui Brâncuși la expozițiile din țară în perioada 1903-1914, în Arta plastică, nr. 12, 1964, p. 625 [împreună cu Petre Oprea].

Brâncuși, 90 de ani de la naștere, în Familia, Oradea, nr. 2, feb., 1966.

Trei contribuții la o mai bună cunoaștere a lui Brâncuși, în Arta plastică, nr. 1, 1968, p. 41-42.

Three of Brancusi's less-known exhibitions abroad, în RRHA, 1968, p. 103.

Trois livres roumains sur Brancusi, în RRHA, no. 3, 1968, p. 155-156.

Brâncuși la Praga, în Secolul 20, 1968.

Brâncuși nu se lasă ușor de privit, în România literară, 19.03. 1970.

Prima expoziție Brâncuși pe vechiul continent, în Cronica (Iași), nr. 23, 6 iunie, 1970; România literară, 1970, nr. 23, 06.03., p. 26.

Expoziția Brâncuși la Haga, 1970, în România literară, 15 oct. 1970.

Brancusi Haags Gemente Museum 1919-29, 1970, în RRHA, 1971.

Brâncuși și Marea Britanie, în Manuscriptum, nr. 3, 1972.

Expoziția Constantin Brâncuși, în Arta, nr. 6, 1976, p. 4.

Jurnal de drum : în atelierul lui Noguchi, în Secolul XX, 204, nr. 1, 1978, pp. 122-142.

Amintirea lui Brâncuși, în Arta, nr. 7, 1981, pp. 21-24. [Noguchi].

Omaggio a Brancusi, Bienala de la Veneția, în Arta nr. 9, 1982, p. 31-33.

L'Italie et Brancusi, în RRHA, 1994, p. 87-97.

La Paris- Brâncuși luat cu asalt, în Adevărul literar și artistic, 7 mai, 1995.

Brâncuși la Philadelphia, în România literară, 15 nov., 1995.

O meritorie preocupare: reconstituiri de ansambluri brâncușiene la expoziția de la Philadelphia, în Brâncuși, Târgu-Jiu, nr.1, feb, 1996, p. 5

Brâncuși în Finlanda, în Curierul Românesc, nr. 7-8, iulie 1998.

Brâncuși în patria Kalevalei, în România literară, nr.37, 16 spt. 1998.

Noguchi ucenic al lui Brâncuși, Cuvânt înainte de Radu Ionescu, Ed. Destin, Deva, 2001.

6. Târgu-Jiu - Articole despre Ansamblul de la Târgu-Jiu și problemele de restaurare și protejare a operelor.

Brâncuși - vorbe de dor; O nouă ipoteză despre originea Coloanei, în Amfiteatru, octombrie, 1966.

Inadvertențe în peisajul brâncușian de la Târgu-Jiu, în Informația Bucureștiului, 12 aug., 1967.

Un prim plan al Porții Sărutului, în România literară, nr. 11, 13 mar., 1969.

Barbu Brezianu, Adrian Gheorghiu, Dan Grigorescu, Anton Dâmbovițeanu, *Axul Brâncuși*, în *Arhitectura*, nr. 2, 1975, p. 91-92.

Încununarea unei creații- Complexul de la Târgu-Jiu: Coloana, Poarta, Masa, în Tribuna, nr. 79, 15 feb., 1976.

Brâncuși și eroii neamului, în Apărarea patriei, 25 feb., 1976.

Un muzeu în aer liber, în Viața Românească, nr. 4, aprilie 1976.

Avutul Brâncuși și avatarurile sale, în Amfiteatru, nr. 3, 1983.

Propuneri spațiale și omagii. O idee a lui Noguchi, în Secolul 20, nr. 295-297, 1985, p. 202.

Contribuții la adevărul despre Brâncuși, în Suplimentul literar și artistic al Scânteii Tineretului, 2 iunie 1985.

Ce s-a întâmplat cu moștenirea Brâncuși?, în *Atheneum*, Bacău, aug. 1990, partea I- II, sept. 1990, partea III.

Coloana Fără Sfârșit nu se prăbușește, în *Cotidianul, Supliment cultural*, 7 oct., 1981.

Tezaurul Brâncuși și ingrații lui moștenitori, în *Cotidianul*, 17 dec., 1993.

Brâncuși – un "dosar" redeschis, în *Brâncuși*, Târgu-Jiu, nr. 2, 21 mai 1995, p. 1-8.

Raport de activitate (6 august 1965), în *Brâncuși*, Târgu-Jiu, nr. 3, sept., 1995, p. 7.

O meritorie preocupare: recostituiri de ansambluri brâncușiene la expoziția de la Philadelphia, în *Brâncuși*, Târgu-Jiu, nr.1, feb, 1996, p. 5

La 120 de ani de la nașterea lui Brâncuși, în *Brâncuși – frontiera clipei*, Târgu-Jiu, 19 feb., 1996.

O Coloană cu probleme nesfârșite, în *Contemporanul*, 21 mar., 1996.

Târcol "coloanelor fără sfârșit", în *Jurnalul literar*, aprilie, 1996, p. 1.

Vrednica dinastie a Gorjenilor, în *Brâncuși*, Târgu-Jiu, nr. 3-4, 1996.

În privința restaurării Coloanei Infinite, în *Brâncușiana* 6, Târgu-Jiu, 1997

În privința restaurării Coloanei Infinite, în *Adevărul literar și artistic*, 23 mar., 1997, p. 6 (interviu de C.R.Constantinescu).

7 întrebări nemăsluite pentru Radu Varia, în *Adevărul literar și artistic*, 3 aug. 1997

Jigniri fără sfârșit. Nici în trecut, nici azi Brâncuși n-a avut noroc în țara lui, în *Cuvântul*, nr. 4, aprilie, 1989, p. 8-9.

Geneza, sincopa și resurecția Coloanei fără sfârșit, în 22, 27 dec. 2000.

Aș dori ca opinia publică..., în *Adevărul literar și artistic*, 24 aprilie, 2001, p. 2-3.

Brâncuși în deplina sa glorie, în 22, nr. 695, 1-7 iulie, 2003, p. 6.

II. Bibliografia scrierilor literare și de istoriografia artei

1. Lucrări de Istoria artei

a) Volume

Nicolae Grigorescu, Editura Tineretului, București, 1959.

Karl Storck, Ed. de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1955.

Tonitza, Ed. Academiei R.S.R., București, 1967.

Opera lui Constantin Brâncuși în România, Ed. Academiei R.S.R., 1974.

Brâncuși în România, Editura a II-a revăzută și adăugită, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București 1976.

Brancusi in Romania, translated by Delia Răzdolescu and Ilie Marcu. The revised and updated version of "Opera lui Constantin Brâncuși în România", Ed. Academiei 1976.

N.N. Tonitza. Corespondență (1906-1939). Ediție îngrijită, selecție, introducere, cronologie, note, indice de Barbu Brezianu și Irina Fortunescu, Ed. Meridiane, București, 1978.

N.N. Tonitza, Ed. Meridiane, București, 1986.

Brâncuși în România, cu un cuvânt înainte de Sidney Geist, Editura ALL, București, 1998.

Arhiva C. Brâncuși. Noguchi, ucenic al lui Brâncuși. Cuvânt înainte de Radu Ionescu, Ed. Destin, Deva, 2001 [texte în limbile română și engleză]

Uitate aforisme, în Barbu Brezianu, Sorana Georgescu-Gorjan, Dan Grigorescu (ed.), *Recitindu-l pe Brâncuși*, Ed. Vog, 2001, p. 11-13 [texte în limbile română, franceză și engleză].

b) Articole, prefețe, recenzii

Expoziția armeană, în *Contimporanul*, nr. 993-94-95, 1930, p. 16.

Caietul de schițe al lui Ion Andreescu, în *Lumină și culoare*, An 1, Nr.2, Decembrie 1946, pp. 56-57 (apărut și în *Jurnalul de dimineață*, 13 sept. 1946).

Colecțiuni particulare, în *Jurnalul de dimineață*, 2 sept. 1946.

Într-o săptămână Grigorescu, în *Semnalul*, 1947, 16 iunie.

Pilda lui Courbet (L. Aragon, *L'Exemple de Courbet*), Paris, 1952, în *SCIA*, nr. 1-2, 1954, pp. 246-248 (r)

Acta Historiae Artium Budapesta, în *SCIA*, seria Artă plastică, nr. 3-4, 1954, pp. 285-286 (r)

Ionel Jianu, *Ștefan Dimitrescu*, București, 1954, în *SCIA*, nr. 3-4, p. 401 (r)

George Potra și Barbu Brezianu, *Știri noi în legătură cu Barbu Iscovescu, Theodor Aman și alți pictori români*, în SCIA, nr. 1-2, 1955, pp. 327-334.

Un desenator progresist în epoca dintre cele două războaie: Nicolae Cristea (1908-1935), în SCIA, nr. 3-4, 1955, pp. 235-261.

George Oprescu, Szathmary, București, 1954, în SCIA, nr. 3-4, 1955, pp. 400-401. (r)

Două lieduri necunoscute în opera lui George Enescu, în SCIA, 1955, nr. 3-4.

Medalion Pallady, în *Tînărul scriitor*, 1956, oct.

George Oprescu, Ștefan Ionescu-Valbudea, București, în SCIA, nr. 3-4, 1956, p. 319. (r)

Câteva date necunoscute în legătură cu sculptorul și profesorul Karl Storck, în SCIA, nr. 1-2, 1956, pp. 342-349.

"Folklore mexicano", 100 fotografii de Luis Marguez. Texto de Justino Fernandez, Coleccion Azteca, 1955, în SCIA, III, nr. 3-4, 1956, pp. 314-315. (r)

Steinlen ilustrator al lui Eminescu, în SCIA, nr. 3-4, 1956, pp. 295-301.

Grigorescu redescoperit, în *Contemporanul*, 1957, 19 aprilie.

Grigorescu, profesor de zugrăvitură, în *Flacăra*, 1957, iulie.

Anii de tinerețe ai lui N.N. Tonitza, în SCIA, nr. 3-4, 1957, pp. 179-200.

Joe Gherman și Barbu Brezianu, *Un sculptor ardelean necunoscut. Traian Mureșanu*, în SCIA, nr. 3-4, 1957, pp. 338-342.

Cea din urmă biserică pictată de Grigorescu, în SCIA, IV, nr.1-2, 1957, pp. 255-276.

O lucrare necunoscută – pe teme românești – de Max Bruch, SCIA, nr. 2, 1958, pp. 197-201.

Rolul și contribuția lui Dimitrie Bolintineanu la dezvoltarea artelor frumoase în Principatele române, în SCIA, nr. 2, 1959, pp. 249-266.

Imagini ale Bucureștilor de altă dată în creația lui N. Grigorescu, în *Arta Plastică*, ian. 1960.

O cronică plastică a lui Mihail Sadoveanu, în *Arta plastică*, nr. 5, 1960, pp. 45-46.

Rectificări la datele biografice ale pictorului Constantin Lecca, în SCIA, nr. 1, 1960, pp. 239-241.

O mărturie inedită a lui Mihail Sadoveanu, în *Omagiu lui George Oprescu cu prilejul împlinirii a 80 de ani*, Ed. Academiei R.P.R., București, 1961, pp. 103-105.

Câteva știri în legătură cu N. Tonitza, în *Iașul literar*, nr. 6, 1961.

Oeuvres de Bourdelle en Roumanie, în *L'Art de la Republique Populaire Roumaine*, no. 21, 1961, pp. 39-44.

Rudimente de învățământ artistic la „zugravii de subțire” din Moldova și Țara Românească, în SCIA, nr. 1, 1962, pp. 79-105.

O atitudine progresistă la pictorul Ștefan Popescu, în *Arta plastică*, nr. 8, 1963.

Cronologia vieții și operei lui N. Tonitza, în *Luceafărul*, 26 oct. 1963.

Eminescu ilustrat în Franța, în *Luceafărul*, 14 martie 1964.

Contingențe eminesciene în arta plastică românească, în *Viața românească*, nr. 4-5, aprilie-mai, 1964, p. 368-375.

Petre Oprea și Barbu Brezianu, *Cu privire la Salonul Artiștilor Independenți*, în *SCIA*, nr. 1, 1964, p. 134-144.

Gruparea „Arta Română” (1918-1926), în *SCIA*, tom 11, nr. 1, 1964, p. 144-151.

Vasile Nicolescu și Barbu Brezianu, *Monumentul Eminescu*, în *Luceafărul*, nr. 8, 10 aprilie 1965.

N. N. Tonitza, în *Viața Românească*, nr. 8, august 1965, p. 149.

Retrospectiva Marin Iorda, în *Viața Românească*, nr. 11, 1965, pp. 179-180.

Pallady-Matisse. Correspondance, în *Revue Roumaine*, nr. 2, 1966, p. 133.

Nicolae Iorga despre arta modernă, în *Cronica (Iași)*, nr. 14, 14 mai 1966, p. 5.

Artistes roumains, în *Journal de Genève*, 15. oct. 1966.

Arghezi și artele plastice, în *Cronica (Iași)*, , nr. 31, 5 aug. 1967, p. 4.

Retrospectiva Constantin Petrescu-Dragoe (1887-1937), în *Arta plastică*, nr. 10, 1967, p. 34.

Omagiu la 90 de ani. Cecilia Cuțescu-Storck, în *România literară*, nr. 11, 13 mar. 1969.

Tonitza inedit, în *Cronica (Iași)*, nr. 29, 19 iulie 1969.

De vorbă cu Henri Coandă, în *Cronica (Iași)*, , 25 oct. 1969.

Henri Matisse și Theodor Pallady, în *Secolul 20*, nr. 1, 1970, p. 155-177

Ioana [Celibidache], în *România literară*, 29 ian. 1970.

Pagini necunoscute din corespondența lui Neculai Tonitza, în *SCIA*, seria Artă plastică, Tome XVII, 1970, nr. 2, p. 319-329

100 de ani de la nașterea lui Theodor Pallady. Matisse și Pallady, în *SCIA*, nr.2, 1971, p. 313-319.

Theodor Pallady ca exponent al „specificului național”, în *Revista muzeelor*, nr. 4, 1971, p. 353-355.

Cu prilejul expoziției Streleț [Vladimir Streleț], în *Orizont*, nr. 5 mai, 1971, p. 82.

Întâlnire cu Martha Bibescu, în *Secolul 20*, nr. 6-7, 1971, p. 269.

Școala moralului sau hristoitia meșterului Anton Pann, în *Literatorul*, Revista Argeș, nr. 7-8 din 1973.

Brâncuși – interferențe, în *Cronica*, 20 decembrie, 1974.

George Enescu, „desenator”, în *Arta*, nr. 9-10, 1980.

Interferențe Brâncuși și Satie, în *Arta*, nr.11, 1980.

Dialogul Umbrelor, în *Ramuri*, nr. 7, iulie 1981.

Un dosar deschis, în *Ramuri*, nr. 8, 1981, 15.08, p. 12.

Camil Ressu inedit, în *Arta*, 1981, nr. 1-2, p. 29.

Olteanul, în *Ramuri*, nr. 4, 1981, 15. 04., p. 13.

Theodor Aman în scripte și scrisori, în *Arta*, 1981, nr. 7, p. 8.

Maria Manolescu, în *Arta*, 1983, nr. 8, p. 33.

O înaltă ctitorie sătească, în *Ramuri*, nr. 1, 1983, 15.01, p. 17.

Oltenia lui Henri Catargi, în *Arta*, 1984, nr. 2, p. 14.

Arta și arhitectura. Muzeul de artă Ploiești, în *Arta*, 1984, nr. 2, p. 37.

O prestigioasă expoziție la Atena, în *Arta*, 1984, nr. 11, p. 32.

Eustațiu Stoenescu redescoperit (recenzie la Paul Rezeanu, *Eustațiu Stoenescu*, Ed. Meridiane, București, 1983), în *Arta*, 1984, nr. 12, p. 40.

Tonitza într-o neștiută mărturie a lui Francisc Șirato, în *Arta*, 1986, nr. 7, p. 11.

Pallady (recenzie la *Pallady* de Mihai Ispir), în *Arta*, 1987, nr. 11, p. 29.

A fi sau a nu fi emerit, în *Arta*, 1988, nr. 3, p. 39.

Ce am pierdut...: Ivan Meštrović, în *Arta*, 1991, nr. 3, p. 11.

Ivan Meštrović- 7 sculpturi, în *RRHA*, 1991, pp...

Szathmari: primul fotograf de război, în *Arta*, 1992, nr. 3, p.2.

Heraldul [Petru Comarnescu], în *Petru Comarnescu. Un călător al solitudinii*. Antologie de texte critice de Mihaela Cristea, Editura Eminescu, București 2003, pp. 27-38.

2. Poezie și proză

a) Volume

Nod ars. Versuri, Ed. Acțiune și reacțiune, București, 1930.

Zăvor fermecat, Ed. Căminul Artei, București, 1947.

Jaf în dragoste. Proze scurte. Prefață de Ștefan Aug. Doinaș, Ed. Cavallioti, București, 1993.

Desferecare. Prefață de Lucian Boz, Ed. Eminescu, București, 1998.

b) Publicistică

Cronica de teatru, în *Vlăstarul*, 1928.

Cronica, în *Filmul*, 1929.

Poezii, în *Ultima oră*, nr. 77, 29 martie 1929, p. 2.

Chin știrb, în *Ultima oră*, nr. 266, 10 noi. 1929, p. 2 (proză).

Macaz benevol, în *Ultima oră*, nr. 290, 8 dec. 1929, p. 2 (poezie).

Sex slab, în *Contimporanul*, nr. 93-94-95, 1930, p. 14 (proză).

Ce este cultura? Adresa: "La intelectualul român", în *Facla*, nr. 401, 22 martie 1931, p. 2.

Regina Maria – Glasul de pe Marte, traducere de Z. Simpson-Ghica, în *Duminica Universului*, nr. 14, apr. 1931, p. 223.

Jind, în *Contimporanul*, nr. 99, sept. 1931, p. 6 (poezie).

Translațiuni, în *Contimporanul*, nr. 101, dec. 1931, p. 11 (proză).

Revoluțiuni, în *Cristalul*, nr. 10, mai, 1931, p. 2.

Enescu- prinț al modestiei, în *Curentul*, septembrie 1931, nr. 1304.

Sky, în *Contimporanul*, nr. 102, ianuarie 1932, p. 12 (poezie).

Restanțe pentru Marcel Iancu, în *Facla*, nr. 442, 15 febr. 1932, p. 3.

Eugen Ionescu: Elegii pentru ființe mici, în *Cristalul*, nr. 11-12, ian. 1932, p. 1-2.

Ce a rămas din dumnealui?, în *Credința*, nr. 28, 6 ian. 1934, p. 3 (despre Liviu Rebreanu).

Politețea lui Anton Pann, în *Revista Fundațiilor Regale*, an I, nr. 2, 1934, p. 338.

Versuri, în *Revista Fundațiilor Regale*, nr. 4, 1934.

Izbânda numelui (Vlăstarului), în *Vlăstarul*, nr. 2-6, 1934, p. 15.

Ani de bătrânețe, în *Revista Fundațiilor Regale*, nr. 10, octombrie 1934. (proză)

Cronica dramatică. Teatrul Național. Penthesilea, în *Prezentul*, nr. 73, 28 apr. 1935, p. 2.

Sborul cuvintelor, în *Rampa*, 5 oct. 1935.

Ronsard sau Mărăcine?, în *Revista Fundațiilor Regale*, nr. 1, ianuarie, 1936.

Albă ca zăpada, în *Revista Fundațiilor Regale*, nr. 10, octombrie 1939 (poezie).

Conferințele Monseniorului Principe Vladimir Ghika, în *Decalogul*, nr. 105-106, 25 dec. 1939, p. 1.

Ronsard și românii, în *Decalogul*, nr. 111, 15 martie 1940, p. 2.

Ann, în *Viața românească*, nr. 9, aug.-sept. 1940, p. 70 (poezie).

Cetății Albe, în *Claviaturi*, nr. 5—6, sept.-oct. 1941, p. 11 (poezie).

Pavoazare, în *Claviaturi*, nr. 2, 16 sept. 1942, p. 7 (poezie).

Un dandy craiovean: Mircea Ralea Golfineanu (1862-1910), în *Seara*, nr. 1720, 21-22 iulie, 1943, p. 2.

Bob Ciomac (1918-1943), în *Seara*, sept. 1944.

Caligrafie, în *Medalion*, aprilie-mai-iunie, 1945, p. 22 (poezie).

Mașina maestrului George Enescu, în *Fapta*, nr. 252, 20 mai, 1945, p. 1-3.

Colecțiuni particulare, în *Jurnalul de dimineață*, 2 sept. 1946.

Carnetul de schițe al lui Ioan Andreescu, în *Jurnalul de dimineață*, 13 sept. 1946.

De la cer la pământ, în *Semnalul*, 20 iulie 1947. (Despre Enescu)

Shakespeare în 1948, în *Semnalul*, nr. 1790, 23 apr. 1948, p. 1-2.

Mănăstirea Cernica și Gruparea "Vin Rouge", în *Tînărul scriitor*, nr. 9, sept. 1957.

Constantin Stere în Jurnalul lui Eugen Ionescu, în *Manuscriptum*, nr. 1, 1977, p. 139-141.

Al. Sahia și vicisitudinile existenței, în *Manuscriptum*, nr. 1, 1979, p. 185-186.

Un sezon Mircea Eliade, în *Scînteia tineretului* (Supliment literar), 11. 08. 1983.

Cărți de galantar: Urmuz (recenzie la *Urmuz, Pagini bizare*, Ed. Minerva, București, 1983), în *Arta*, 1984, nr. 9, p. 19.

Eugen Ionescu „privatizat”, în *Luceafărul*, nr. 17, 1991.

Adio lui Geo, în *România literară*, nr. 36, 22-28 sept. 1993, p. 13 (în memoriam Geo Bogza).

Ionesco – Inocentul inculpat, în *Revista 22*, An 13, nr. 24, 2002, 11.06., p. 12.

Amintirea lui Lucian Boz, în *România literară*, nr. 27, 9-15 iul, 2003, p. 3.

3. Traduceri

Rondel, atribuit lui François Villon, în *Ulise*, nr. 2, 1932.

Elegia a XVI-a de Pierre de Ronsard, fragment inclus în articolul *Ronsard sau Mărăcine*, în *Revista Fundațiilor Regale*, nr. 4, 1936.

Richard Byrd, *Singur*, roman autobiografic, ed. Fundației Regale pentru Literatură și Artă, 1942.

KIPLING, Rudyard, poezia *Dacă...*, în *Revista Fundațiilor Regale*, an XII, nr. 2, februarie 1945, p. 330-331.

James Weldon Johnson, *Zămislirea*, în *Revista Româno-Americană*, nr. 4, 1946.

KALEVALA, țară de viteji. *Epopoe națională finlandeză*, Ed. Gorjan, București, 1942; reeditare *Kalevala*, în 1999, cuvânt înainte de Mikko Heikinheimo.

BALZAC, *Opere IV*, Colecția „Clasicii literaturii universale”, 1958.

William Shakespeare, *Sonet*, în *Desferecare*, Ed. Eminescu, 1998, p. 111.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

70 de ani de la fondarea Institutului de Istoria Artei „G. Oprescu”, Adrian-Silvan Ionescu (coord.), Virginia Barbu, Ioana Apostol (editoare), Editura Academiei Române, București, 2020.

AFTER BRANCUSI: Proceedings of the International Conference Organized in the Frame of the Project "The Saint of Montparnasse" from Document to Myth. A Century of Constantin Brancusi Scholarship, Irina Cărăbaș, Olivia Nițiș (editoare), ed. UNArte, București, 2014.

ARION, George, *Interviuri*, Ed. Albatros, București, 1982.

BARBU, Ion, *Versuri*, Ed. Cartea Românească, București, 1986.

BĂLESCU, Cătălin; GUSTEA, Eugen Alexandru; GUȚĂ, Adrian (coordonatori), *Universitatea Națională de Arte din București, 150 de ani*, Ed. UNArte, București, 2014.

BÎLBÎIE, Răduț, *Tânărul scriitor. O monografie*, Ed. Tritonic, București, 2005.

BOGDAN, Radu, *Reverii lucide*, Ed. Meridiane, București, 1972.

BOIA, Lucian, *Dosarele secrete ale agentului Anton. Petru Comarnescu în arhivele securității*, Ed. Humanitas, București, 2014.

BOTTA, Dan, *Limite și alte eseuri*, ediție îngrijită de Dolores Botta, Cuvânt înainte de Alexandru Paleologu, Ed. Crater, București, 1996.

BREZIANU, Andrei, *Scrisori din Războiul Independenței. Maior Eftimie Ulescu (1877-1878)*, ed. Militară, București, 1977.

BROȘTEANU, Aurel D., ... *Acest altceva, pictura*, prefață de Andrei Pleșu, Ed. Meridiane, București, 1974.

Buletinul Bibliotecii Române. Studii și documente românești, Institutul Român, Biblioteca Română din Freiburg, vol. VII, serie nouă, Freiburg i. Br., Germania, 2020.

BRÂNCUȘI la apogeu. Noi perspective, Colocviul Internațional, Ed. Univers enciclopedic, București, 2001.

BUSUIOCEANU, Alexandru, *Scrieri despre artă* (cu o notă asupra ediției de Theodor Enescu și o evocare de Ion Frunzetti), Ed. Meridiane, București, 1980.

CĂRĂBAȘ, Irina, *Realismul socialist cu fața spre trecut. Instituții și artiști din România 1944-1953*, IDEA Design & Print Editură, Cluj-Napoca, 2017.

CÂMPEANU, Ruxandra, *Dincolo de regulile jocului. Trepte și limite ale compromisului intelectual în perioada 1948-1964: Mihai Ralea, George Călinescu, Tudor Vianu*, Ed. Corint, București, 2022.

CÂRNECI, Magda, *Artele plastice în România 1945-1989, cu o addenda 1990-2010*, ediția a II-a, Ed. Polirom, Iași, 2013.

CÂRSTEA, Nicolae, *Urmuz – între realitate și mit. Ghid posibil de acces la „Pagini bizare”*, Ed. „Zodia Fecioarei”, Pitești, 1995.

CHEVALIER, Denys, *Nouveau dictionnaire de la sculpture moderne*, Fernand Hazan Éd., Paris, 1970.

CIOMAC, Em., *Mistica Roză*, poeme, Institutul de Arte Grafice Luceafărul S.A., București, 1921.

CĂLINESCU, George, *Scrieri despre artă*, ediție alcătuită de George Munteanu, Ed. Meridiane, București, 1968.

COMARNESCU, Petre, *N.N. Tonitza*, Editura Tineretului, București, 1962.

COMARNESCU, Petru; ELIADE, Mircea; JIANOU, Ionel; NOICA, Constantin, *Introduction à la sculpture de Brancusi. Témoignages*, Arted Éditions d'Art, Paris, 1982.

COSMA, Viorel, *Muzicieni din România– Lexicon*, Ed. Muzicală, București 1989.

CARAION Ion, *Masa tăcerii. Simpozion de metafore la Brâncuși*, Ed. Univers, București, 1970.

DAVIDESCU, Cătălin, *ARTitudini. Studii. Interpretări. Cronici. Recenzii. Interviuuri (1981-2013)*, Editura Aius, Craiova, 2014.

DEAC, Mircea, *Fără rame. Fără sochu. Istoria unor date reale și a izvoarelor subiective*, Ed. Medro, București, 2004.

DESVEAUX, Delphine; GALLEGAS CUESTA, Susana; REYNAUD, Françoise (editori), *Dans l'atelier. L'artiste photographié, d'Ingres à Jeff Koons*, Petit Palais, Musée des Beaux Arts de la Ville de Paris, Paris, 2016.

D'ORS, Eugenio; LASSAIGNE, Jaques, *Almanach des arts. L'année de l'exposition*, Librairie Arthème Fayard, Paris, 1937.

DUMITRESCU-BUȘULENGA, Zoe; SAVA, Iosif, *Muzica și literatura. Scriitori români*, vol. I, Ed. Cartea Românească, București, 1986.

DUMITRESCU, Elena, *Ecorșeul Brâncuși-Gerota. Istoria unei lucrări realizată la Școala de Belle Arte din București*, Ed. UNARTE, București, 2014.

DURAND, Gilbert, *Structurile antropologice ale imaginarului*, Ed. Univers Enciclopedic, București, 2000 .

ELIADE, Mircea, *Fragments d'un journal*, traduit du roumain par Luc Badesco, Gallimard, Paris, vol.I: 1945-1969 (1973); vol.II 1970-1978 (1981); vol.III 1979-1985 (1991).

ELIADE, Mircea, *Note despre Ionel Jianu*, în *Journal of the American Academy of Arts and Science (Davis)*, nr. 8-9, 1986, pp. 32-34.

ELIADE, Mircea, *Hommage à Mircea Eliade*, Centre Georges Pompidou, Paris, juin, 1987.

ELIADE, Mircea, *Dialogues avec le sacré, Homo religious*, Cahiers d'études pour la redécouverte du sacre, Editions N.A.D.P., Imprimerie FNC Graphic, Meudon, 1987.

ELIADE, Pompiliu, *Influența franceză asupra spiritului public în România. Originile*, Ed. Univers, București, 1982.

ENESCU, Theodor; BREZIANU, Barbu; BOGDAN, Radu; FORTUNESCU, Irina *Pagini de artă modernă românească*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1974.

FOUCAULT, Michel, *Arheologia cunoașterii*, Ed. Univers, București, 1999.

FRUNZETTI, Ion, *Șt. Ionescu Valbudea*, Academia Română, Publicațiunile Fondului Elena Simu, Monitorul Oficial, 1940.

FRUNZETTI, Ion, *Scrieri. Prietenii mei artiștii*, antologie de Florica Cruceru, cu o prefață de Amelia Pavel, vol. I-II, Ed. Europolis, Constanța, 1997.

FRUNZETTI, Ion, *Despre sculptori*, ediție îngrijită de Florica Cruceru, Ed. ACS, București, 2018.

FRUNZETTI, Ion, *Disparate*, Ed. Meridiane, București, 2002, Cuvânt înainte și antologie de Florica Cruceru, prefață de Ruxandra Demetrescu.

FODOR, Cora; ȘULEA, Ioan, *Tradiție, Avangardă, Modernism*, Muzeul de Artă, Târgu-Mureș, 2011.

GEIST, Sidney, *Constantin Brancusi (1876-1957). A Retrospective Exhibition*, The Solomon R. Guggenheim Foundation, New York, 1969.

GEIST, Sidney, *Interpreting Cezanne*, Harvard University Press, printed with assistance of the Getty Grant Program, USA, 1988.

GEIST, Sidney, *Brâncuși/ Sărutul*, Ed. Meridiane, București, 1982.

GEIST, Sidney, *Brancusi. A Study of the Sculpture*, Hacker Art Books, New York, 1983.

GEORGESCU-GORJAN, Ștefan, *Amintiri despre Brâncuși*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1988.

GEORGESCU-GORJAN, Sorana, *Așa grăit-a Brâncuși. Ainsi parlait Brancusi. Thus Spoke Brancusi*, Criterion Publishing, București, 2010.

GIEDION-WELCKER, Carola, *Modern Plastic Art*, English version by P. Morton Ahand, Verlag Dr.H. Girsberger, Zürich, 1937.

GIEDION-WELCKER, Carola, *Constantin Brâncuși*, Ed. Meridiane, București, 1981.

GLASS, Ingo Gerhard, *Constantin Brancusi și influența sa asupra sculpturii secolului al XX, lea”/Constantin Brancusi und sein Einfluss auf die Skulptur des 20. Jarhunderts*, traducere Constantin Feneșan, prefață Barbu Brezianu, Ed. Vinea, București, 1998.

GLIGOR, Mihaela; BORDAȘ, Liviu, *Postlegomena la Felix Culpa. Mircea Eliade, evreii și antisemitismul*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2013, vol. I-II (vol.I - Corespondență Ionel Jianu- Mircea Eliade, pp. 11-60).

GOLDWATER, Robert, *Primitivismul în arta modernă*, Ed. Meridiane, 1974.

GREGORI, Iliana, *Cioran. Sugestii pentru o biografie imposibilă*, Ed. Humanitas, București, 2012.

GRUIA, Lucian, *Brâncuși și reveriile materiei*, Ed. Limes, București, 2014.

HANDOCA, Mircea, *Mircea Eliade. Cîteva ipostaze ale unei personalități proteice*, Ed. Minerva, București, 1992.

HANDOCA, Mircea, *Pro Mircea Eliade*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2006.

HANGIU, Ion, *Dicționar al presei literare romanesti (1790-1982)*, Argument de Ion Dodu Bălan, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1987; *Dicționar al presei literare romanesti (1790-1990)*, Ed. Fundației Culturale Române, București, 1996.

HĂULICĂ, Dan, *Critică și cultură*, Editura pentru Literatură, București, 1967.

HULTEN, Pontus, DUMITRESCU, Natalia, ISTRATI, Alexandru, *Brancusi*, Flammarion, Paris, 1986.

IACOB, Eugen, *Amintiri fără țară*, cuvânt înainte de Petre Oprea, Ed. Meridiane, București, 2003.

IERUNCA, Virgil, *Trecut-au anii*, Ed. Humanitas, București, 2000.

IERUNCA, Virgil, *Românește*, Ed. Humanitas, București, 1991, ediția a II-a : 2023.

IONESCU, Radu, *Despre pictura și sculptura românească*, Articole și studii așa cum au apărut ele la vremea lor, Editura Maiko, București, 2002.

IORGA, Filip-Lucian, *Un cântec de lebedă. Vlăstare boierești în primul război mondial*, Ed. Corint, București, 2016.

JIANOU, Ionel, *Brancusi*, Ed. Arted, Paris, 1963.

JIANOU, Ionel; XURIGUERA, Gerard; LARDERA, Aube, *La sculpture moderne en France depuis 1950*, Ed. Arted, Paris, 1982.

JIANOU, Ionel; CARP, Gabriela; COVRIG, Ana Maria; SCANTÉYÉ, Lionel, *Les Artistes Roumains en Occident*, American Romanian Academy of Arts and Sciences, 1986.

JIANOU, Ionel, *Rodin*, préface de C. Goldscheider, Ed. Arted, Paris, 1988.

LE FEUVE, Lisa (editor), *Palpable sculpture: Paul Neagu*, Henry Moore Foundation, Leeds, 2015.

LEMNY, Doina, *Constantin Brâncuși*, Ed. Centre Pompidou, Paris, traducere, Editura Brâncuși, Târgu Jiu, 2018.

LEMNY, Doina, *Brâncuși: Cumințenia pământului – operă unică « La sagesse de la Terre – une œuvre unique »* *The Winsdom of the Earth – unique work*, Editura Brâncuși, Târgu Jiu, 2018.

LEMNY, Doina, *L-au întâlnit pe Brâncuși, interviuri și mărturii prezentate de Doina Lemny/ Ils ont rencontré Brancusi, interviews et témoignages présentés par Doina Lemny*, Ed. Vremea, București, 2020.

LEMNY, Doina, *Lizica Codreano, une danseuse roumaine dans l'avant-garde parisienne*, Editions Fage, Lyon, 2011.

LEMNY, Doina, Doina Lemny, *Brancusi: la chose vraie*, Paris, Gourcuff-Gradenigo, 2022.

LEMNY, Doina, VELESCU, Cristian – Robert, *Brâncuși inedit. Însemnări și corespondență românească*, Ed. Humanitas, București, 2004.

LEWIS, David, *Constantin Brancusi*, Alec Tiranti, London, 1957.

LOVINESCU, Eugen, *Istoria literaturii Române Contimporane*, Ed. Socec, 1937.

PELIN, Mihai, *Deceniul prăbușirilor (1940-1950). Viețile pictorilor, sculptorilor și arhitecților români între legionari și staliniști*, Ed. Compania, București, 2005.

POPESCU, Mircea, *Itinerarii artistice*, Ed. Meridiane, București, 1981.

MAFTEI, Mara Magda, *Cioran și utopia „tinerei generații”*, Ed. Contemporanul, București, 2011.

MANEA, Ion; CARP, Gabriela; SCANTÉYÉ, Lionel; CINCA, Silvia, *Un om, o viață, un destin: Ionel Jianu și opera lui*, American Romanian Academy of Arts and Sciences, Los Angeles, 1990/ Ed. Roza vânturilor, București, 1991.

MANUCU, Nicole, *De Tristan Tzara à Gherasim Luca. Impulsion des modernité roumains au sein de l'avant-garde européennes*, ed. Honoré Champion, 2014.

MARTINESCU, Pericle, *Umbre pe pânza vremii*, Ed. Cartea Românească, București, 1985.

MARTINESCU, Pericle, *Jurnal intermitent 1945-1947. 1964 – 1984*, Ed. Ex. Ponto, Constanța, 2001.

MIHAILOVICI Marcel, *Amintiri despre Enescu și Brâncuși*, București, 1987.

MINCU, Marin, *Avangarda literară românească* (antologie de), Ed. Minerva, București, 1983.

MIREA, Mădălina, *Radu Bogdan, Corespondențe culturale*, Editura Fundației "Radu Bogdan", București, 2013.

MITCHIEVICI, Angelo, *Decadență și decadentism*, Curtea Veche, București, 2011.

Modern Sculpture Reader, Henry Moore Institute, Hery Ling, Dorchester, edited by Jon Wood, David Hulks, Alex Potts, 2007.

MORĂRESCU, Dragoș, *Lizica Codreanu și Avangarda pariziană*, Ed. Aritmos, 2002.

MUNDY, Jennifer (editor), *Man Ray. Writings on art*, The Getty Research Institute, Los Angeles Getty Publications, 2016.

NEAGOE, Peter, *Sfântul din Montparnasse*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1977.

NEGROPONTES, Ariana; ȘTEFĂNESCU, Crisula, *Exilul interior. Dan Er. Grigorescu-Negropontes*, Ed. Vremea, București, 2016.

NENIȚESCU, Ștefan, *Scrieri de istoria artei și de critică*, Ed. Institutul Cultural Roman, București, 2010.

OIȘTEANU, Andrei, *Ordine și haos – Mit și magie în cultura tradițională românească*, Ed. Polirom, București, 2004.

OPREA, Petre, *Colecții și colecționari bucureșteni în perioada interbelică*, Ed. Tehnica Agricolă, București, 1994.

OPREA, Petre, *Critici de artă în presa bucureșteană a anilor 1931-1937*, Ed. Tehnica Agricolă, București, 1997.

OPRESCU, George, *Scrieri despre artă*, Ed. Meridiane, București, 1958.

OPRESCU, George, *Considerații asupra artei moderne*, Ed. Meridiane, București, 1969.

PAPU, Edgar, *Arta și umanul*, ed. Meridiane, București, 1974.

PALEOLOG V.G., *C. Brâncuși*, 1938.

PALEOLOG, V.G., *Despre Erik Satie și noul muzicalism*, Ed. Maravan, București, 1945.

PALEOLOG, V.G., *Cartea a doua despre C.Brâncuși*, Ed. Ramuri, Craiova, 1944.

PALEOLOG, V.G., *Tineretea lui Brâncuși*", cuvânt înainte de Petru Comarnescu, Ed. Tineretului, București, 1967.

PALEOLOG, V.G., *Brâncuși-Brâncuși*, ediție îngrijită și note de Tretie Paleolog, Ed. Scrisul Românesc, 1976.

PANĂ, Sașa, *Antologia literaturii române de avangardă*, Ed. pentru Literatură, București, 1969.

PAVEL, Amelia, *Un martor în plus*, București, Ed. Du Style, 1997.

- PAVEL, Amelia, *Simboluri, surse, idolatrii în arta modernă*, Ed. Du Style, București, 1998.
- PEARSON James, *Constantin Brancusi. Sculpting the Essence of Things*, Crescent Moon Publishing, Kent, UK, 2011.
- PÂRVULESCU, Ioana, *Întoarcere în Bucureștiul interbelic*, Ed. Humanitas, București, 2003/2018.
- PILLAT, Cornelia, *Ofrande. Memorii*, Ed. Humanitas, București, 2011.
- PLEȘU, Andrei, *Capodopere în dialog*, Ed. Humanitas, București, 2023.
- PLEȘU, Andrei, *Ochiul și lucrurile*, Ed. Humanitas, București, 2023, 424 p. +il. – ed. Humanitas, București, 2023.
- POP, Ion, *Avangardismul poetic românesc*, Editura pentru Literatură, București, 1968.
- POP, Ion, *A scrie și a fi. Ilarie Voronca și metamorfozele poeziei*, Ed. Cartea Românească, București, 1993.
- POPESCU, Alexandru, *Confluențe româno-finlandeze: trei secole de contacte, 85 de ani de relații diplomatice*, București, ed. Institutului Cultural Român, 2005.
- POPESCU, Carmen [coord.], Cărbăș, Irina, Demetrescu, Ruxandra, *(Dis)Continuities: Fragments of Romanian in the First Half of The 20 Century*, Simetria, București, 2010.
- POPESCU, Mircea, *Itinerarii artistice*, Ed. Meridiane, București, 1981.
- POPESCU, Mircea, Alexandru Dima, *Istoria științelor în România: Știința literaturii. Istoriografia de artă*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1979.
- PREDESCU, Magda, *Utopie și heterotopie în arta din România anilor 1950–1970. Variațiiil canonului artistic*, Cluj, Idea Design&Print, 2018.
- RĂILEANU, Petre; CARASSOU, Michel, *Fundoianu/Fondane et l'avant-garde*, Fondation Culturelle Roumaine, Bucarest, 1999.
- RUSAN, Romulus, *O discuție la Masa Tăcerii – Brâncuși viu*, Cuvânt înainte de Barbu Brezianu, Ed. Fundația Academia Civică, București, 2016.
- SASU, Aurel, *Adrian Marino, Cultură și creație*, Ed. Eikon, București, 2010.
- SATIE, Erik, *Correspondence presque complète*, ed. și introducere de Ornelle Volta, Ed. Fayard/Imec, Paris, 2000.
- SHANES, Eric, *Constantin Brancusi*, Abbeville Press, New York, 1989.
- SCHILERU, Eugen, *Scrisoarea de dragoste*, Ed. Meridiane, București, 1971.
- Scrisori către Tudor Vianu*. Ediție îngrijită de Maria Alexandrescu Vianu și Vlad Alexandrescu, Ed. Minerva, București, 1992-1997, 3 vol.
- SPEAR T. Athena, *Păsările lui Brâncuși*, Ed. Meridiane, București, 1976.
- STANCU, Zaharia, *Antologia poezilor tineri*, Ed. Fundațiilor Regale, 1934.

- ȘERBAN, Geo, *Întâlniri cu Marcel Iancu*, Ed. Hasefer, București, 2011.
- ȘTEFĂNESCU, Alex., *Timp retrăit*, Ed. Curtea Veche, București, 2022.
- TABART, Marielle, *Brancusi- L'Inventeur de la sculpture moderne*, Centre Georges Pompidou, Découvertes Gallimard, Paris, 1995.
- TĂNASE, Stelian, *Anatomia mistificării*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Ed. Humanitas, București, 2003.
- TONITZA, N., *Scieri despre artă*, Cuvânt înainte de Tudor Arghezi, texte, adnotări, pref. de Raoul Șorban, Ed. Meridiane, București, 1962.
- ȚOCA, Vlad, *Istoriografia românească de artă interbelică despre arta românească. Metode, motivații și crezuri*, în coord. Mara Rațiu, *Discursuri asupra artei. Contribuții la studiul artelor vizuale*, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2014.
- ȚURCANU, Florin, *Mircea Eliade, prizonierul istoriei*, Ed. Humanitas, 2005.
- ȚURCANU, Florin, *Intellectuels, histoire et mémoire en Roumanie. De l'entre deux-guerres à l'après communisme*, Ed. Academiei Române, București, 2007.
- URMUZ *l'arnarchico*, texte de Mira Simian, Ștefan Baci, traducere de Gaspare Mancuso, Ed. Il Libere Accordo, Honolulu, 1977.
- USCĂTESCU, George, *Brâncuși și arta secolului*, Ed. Meridiane, București, 1985.
- VASILE, Cristian, *Literatura și artele în România comunistă: 1948–1953*, București, Ed. Humanitas, 2010.
- VELESCU, Cristian-Robert, *Formă și semnificație în arta românească modernă – exemplul lui Brâncuși*, București, Univers enciclopedic 2002.
- VELESCU, Cristian-Robert, *Concepte ale poeziei lui Constantin Brâncuși*, București, Univers enciclopedic, 1999.
- VELESCU, Cristian-Robert, *Brâncuși alchimist*, Ed. Editis, București, 1996.
- VELESCU Cristian, *Victor Brauner d'après Duchamp sau drumul pictorului către un suprarealism „bine temperat”*, Institutul Cultural Român, București, 2007.
- VELESCU, Cristian-Robert, *Avant-gardes et modernités - Brancusi, Duchamp, Brauner, Voronca, Tzara & comp.*, Institutul Cultural Român, București, 2013.
- VELESCU, Cristian-Robert, *Rodin, Meunier, Brâncuși și cultura clasică*, Institutul Cultural Român, București, 2016.
- VERDERY, Katherine, *Compromis și rezistență. Cultura română sub Ceaușescu*, ed. Humanitas, București, 1994.
- VLASIU, Ioana, *Anii '20, Tradiția și pictura românească*. Ed. Meridiane, București, 2000.
- VLASIU, Ioana, *Nicolae Grigorescu și modernitatea* (ed.), Dominor, București, 2008.

VLASIU, Ioana; BELDIMAN, Ruxanda; TEACĂ, Corina (coord.), *Artiștii români în străinătate (1830-1940). Călătoria între formația academică și studiul liber*, Prefață de Adrian-Silvan Ionescu, Ed. Institutului Cultural Român, București, 2017.

VOLTA, Ornella, *L'Imagier d'Erik Satie*, Éditions Francis Van de Velde, Paris, 1979.

VORONCA, Ilarie, *Act de prezență*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1972.

VORONCA, Ilarie, *11 povestiri*, Ed. Cartea Românească, prefață Ion Pop, traducere Barbu Brezianu, București, 1989.

VULCĂNESCU, Mircea *Dimensiunea românească a existenței. Pentru o nouă spiritualitate filosofică*, vol. I., Ed. Eminescu, București, 1992.

WICK Oliver (editor on behalf of Fondation Beyeler), *Constantin Brancusi and Richard Serra. A Handbook of Possibilities*, Beyeler Museum AG, Riehen, 2011.

ZACIU, Mircea; PAPAHAĞI, Marian; SASU, Aurel, *Dicționarul esențial al scriitorilor români*, Ed. Albatros, 2000.

ZUB, Alexandru; IVĂNESCU, Dumitru, *Franța model cultural și politic*, Ed. Junimea, Iași, 2003.

Articole și studii:

APOSTOL, Ioana, „Cercetătorul” în atenția Securității: G. Oprescu în arhivele C.N.S.A.S., în SCIA.AP, serie nouă, tom 7(51).

BALAS, Edith, *The Sculpture of Brancusi in the Light of his Roumanian Heritage*, în *Art Journal*, XXXV/2, Winter 1975/76.

BEYAERT, A., *Brancusi, la ressemblance et le rythme*, în *Protée*, 31(2), 2003, pp.73–81.

BOTTA, Dan, *Limitele artei lui Brâncuși*, în *Scrieri IV*, Editura pentru Literatură, București, 1968.

BOZ, Lucian, *Emil Cioran – Corespondență inedită*, în *Steaua*, nr. 6, 1996, pp. 50-51, 55.

CĂRĂBAȘ, Irina, *Literary representations of Brancusi's Studio*, în *RRHA*, 2012.

CERNAT, Paul, *Tertium datur: zona moderată a unei generații „extremiste”*, în *Observator Cultural*, nr. 588, 18.08.2011, p. 8.

COMARNESCU, Petru, *Brâncuși*, în *Ateneu*, nr. 5, 1.05. 1965, p. 6 și p. 13.

DERYNG, Xavier, *Brancusi: "Il ne pousse rien sous les grands arbres"/ Brancusi : "Nothing grows under big trees"*, în *Critique d'art*, no 6, Automne, 1995.

FOUILLOUX, Étienne, *Sculpture moderne ou sculpture du 20e siècle ?* în *Vingtième Siècle*, revue d'histoire, n°14, avril-juin 1987.

FOCILLON, Henri, *Lettres de Henri Focillon à Georges Oprescu*, préface, texte établi et notes par Radu Ionesco, RRHA, Serie Beaux-Arts, XXIX, 1992.

MOSTOW, Joshua S., *Brancusi and His Poets*, în *Studies in 20th Century Literature*: Vol. 9: Iss. 2, Article 2, 1985.

Omagiu lui George Oprescu cu prilejul împlinirii a 80 de ani (coord.: Tudor Vianu, Mircea Popescu), București, Editura Academiei Republicii Socialiste Romîne, 1961.

OPRESCU, George, *Brancusi. A Study of the Sculpture*, în *Ramuri*, 15 iunie 1968.

PALEOLOGU, Al., *Barbu Brezianu – 75*, în *Tribuna*, Anul 28, nr. 14, 5 aprilie, 1984.

PENCENAT, Corine, *Nathalie Heinich : portrait d'archives*, în *Critique d'art*, no 35, Printemps, 2010, pp. 116-119.

PETER, Read, *Apollinaire critique d'art: la sculpture en question*, în *Cahiers de l'Association internationale des etudes françaises*, 1995, n°47. pp. 405-420.

RĂDULESCU Mihai Sorin, *Note și documente: În jurul genealogiei lui Barbu Brezianu I-II*, în *SCIA. AP.*, tom 4, 2014, pp. 143-152, și tom 5, 2015, pp. 151-165.

RÂPEANU, Valeriu, *Brâncuși-Satie*, în *Secolul XX*, nr. 10-11-12, 1976, p. 229.

SCURTU, Nicolae, *Întregiri la biografia lui Nicolae Steinhardt*, în *România literară*, nr. 22, 18 mai 2018, p. 6.

SHANES, Eric, *Restaurare fără sfârșit?*, în *Observator Cultural*, 18 februarie 2003, traducere de Dragoș Ivana.

SOVIANY, Octavian, *Barbianism în cheie absurdă*, în *Luceafărul*, nr. 3, 2000.

THEODORESCU, Răzvan, *Un zâmbet ne întâmpină*, în *România literară*, nr. 11, 16 martie, 1989.

VASILE, Cristian, *Comuniștii și receptarea lui Brâncuși*, în *Dilema veche*, nr. 645, 30 iunie-6 iulie 2016.

VELESCU, Cristian Robert, *Brâncuși și sinteza artelor- utopie sau realitate*, în *SCIA*, tom 2 (46), 2012.

VELESCU, Robert Cristian, *Brâncuși, două lucrări de tinerețe: Laocoon și Ecorșeu*, în *150 de ani de învățământ artistic național*, Ed. UNARTE, București, 2014.

VELESCU, Robert Cristian, *Brancusi: deux exemples de l'exégèse de première heure. En relisant Benjamin Fondane et Vasile Georgescu Paleolog*, în *AFTER BRANCUSI – Proceedings of the International Conference organized in the frame of the project 'The Saint*

of Montparnasse' from Document to Myth. A Century of Constantin Brancusi Scholarship, Bucurest, Institutul de Istoria Artei "G. Oprescu" al Academiei Române, Ed.UNArte, 2014.

VLASIU, Ioana, *George Oprescu critic de artă*, în SCIA. AP, tom 39, 1992.

VLASIU, Ioana, *Centrul de Studii Brâncușiene „Barbu Brezianu”, un proiect al Institutului de Istoria Artei „G. Oprescu”*, în *Academica*, nr.6-7, iunie-iulie, 2012.

VLASIU, Ioana, *Noguchi /Brâncuși. Date noi din corespondența dintre Isamu Noguchi și Barbu Brezianu*, în SCIA.AP, 2012.

WOOD, Jonathan, *L'Atelier Brancusi: Impasse Ronsin și coordonatele sale*, în *Brâncuși*, nr. 4, 1997, p. 7-10.

Cronici, recenzii (în ordine cronologică)

BOZ, Lucian, *Barbu Brezianu*, „*Nod ars*”, în *Facla*, nr. 333, 27 martie 1930.

ROCO, Dinu, „*Nod ars*" de *Barbu Brezianu*, în *Epoca*, nr. 429, 9 iulie 1930.

JIANU, Ionel, *Un poet pur: Barbu Brezianu „Nod ars”*, în *Contimporanul*, nr. 91-92, apr. 1930, p. 15.

D. *Barbu Brezianu scrie fiindcă a fost stimulat*, anchetă *De ce scrieți*, în *Facla*, Anul XV, nr. 1353, 4 august 1935.

MARTINESCU, Pericle, *Kalevala în românește*, în *Vremea*, duminică 19 iulie 1942.

PIRU, Al., *Barbu Brezianu: Zăvor fermecat, poeme/ Sașa Pană: Poeme fără de imaginație*, *Cartea Românească*, în *Acțiunea*, 8 sept, 1947.

CĂLINESCU, G., *Barbu Brezianu*, în *Națiunea*, nr. 484, 3 noi. 1947 (recenzie la volumul *Zăvor fermecat*).

CROHMĂLNICEANU, Ovid, S., *Zăvor fermecat, poeme de Barbu Brezianu*, rubrica *Cronica literară*, în *Contimporanul*, 21 nov., 1947.

IONESCU, Radu, *Barbu Brezianu, Karl Storck, ESPLA, 1956, 36 pag., 28 ilustrații*, în SCIA. AP, nr. 3-4, 1956, pp. 320-321(recenzie).

Vient de paraître (Barbu Brezianu, N. Tonitza), în *La Roumanie d'aujourd'hui*, no. 6, juin, 1968, p. 48.

ADAM, Vera, *Cadran* (despre articolul lui V. Tîgali despre *Brâncuși*, de Barbu Brezianu), în *Arta*, nr. 11, 1968, p. 3.

Ir. F. [Irina Fortunescu], *Barbu Brezianu, Brâncuși, Bucurest, juin 1970, Sălile Muzeului de artă al R.S.R.*, 167 p., 53 ill., în RRHA, tome VIII, 1971, pp. 124-125 (r).

Abecedarul lui Tonitza, în *Steaua*, nr. 13, 1-15 noi. 1971, p. 35.

VLASIU, Ioana, *Opera lui Constantin Brâncuși în România*, în SCIA, tom 23, 1976, pp. 216-218.

STEINHARDT, Nicolae, *Ce carte minunată!*, în *Viața Românească*, 1977, nr 6.

GEIST Sidney, *Barbu Brezianu: Brancusi in Romania*, în *Art Bulletin*, New York, 1980, iunie, no 2, p. 333.

ZĂRNEȘCU, Constantin, *O prezență culturală de prestigiu*, în *Tribuna*, 1989, nr 9.

HANDOCA, Mircea, *Cu Barbu Brezianu despre Mircea Eliade*, în *Orizont*, an 2, nr. 16, 20 aprilie 1990, p. 4.

GRIGORESCU, Avi, *Sidney Geist își amintește de Brâncuși. Barbu Brezianu un mare brâncușolog*, în *Universul*, The International Romanian Magazine, an VIII, nr.170, mai 1992, p. 5 și 10.

SOVIANI, Octavian, *Un „fantezist” și micile lui capodopere*, în *Contemporanul*, 1994, 12.07, p. 4.

REGMAN, Cornel – *Jaf in dragoste*, Proze scurte, în *Jurnalul literar*, nr.13-14, 1994.

Lumea gorjenească - număr aniversar dedicat lui Barbu Brezianu la împlinirea a 90 de ani, nr. 1, iunie 1999.

VAISSE, Pierre *Barbu Brezianu: Brancusi en Roumanie. Bucurest, Arta grafica*, 1998, 317 p., nb ill. noir, în *Revue de l'art*, nr. 128, 2000-2.

SOVIANI, Octavian, *Barbu Brezianu writes the book of time regained. The memoirs of a Romanian culture senior*, în *Ziarul financiar – English section. Arts, leisure and people*, September 18, 2000, p. 12 (interviu).

POGORILOVȘCHI, Ion, *Ecuția Brâncuși și binomul Brezianu-Paleolog*, în *Brâncușiana și brâncușiada*, E. Eminescu, București, 2000, p. 228-234.

ROMAN, Toma, *Barbu Brezianu: cetățean român în mileniul trei* (interviu), în *Plai cu boi*, nr. 5, 2001, p. 33-36.

PÂRVULESCU, Ioana, *Tinerii din secolul trecut*, în *România literară*, nr. 1, 2001, 10–16 ianuarie, p. 7.

ARGINT, Iulia, *Barbu Brezianu, un reputat brâncușolog, confirmă autenticitatea ”Păsării în văzduh”*, în *Adevărul*, 7 mai 2005, p. 3.

SELEJAN, Ana, *Momentul literar 1944-1948. Poezia. Doi poeți ermetizanți: Ion Frunzetti, Barbu Brezianu*, în *Luceafărul*, nr. 43, 26 noiembrie 2006, p. 15.

VLASIU, Ioana, *Barbu Brezianu, patriarhul studiilor brâncușiene*, în *Dilema veche*, nr. 126, 23-29 iunie, 2006.

RĂDULESCU Mihai Sorin; Falcan, Dan, *Un trunchi de neam din vechiul București – de vorbă cu scriitorul Andrei Brezianu*, 22 mai 2006, în *București. Materiale de istorie și muzeologie*, vol. XXI, 2007.

I.B., *S-a stins Barbu Brezianu*, în *România liberă*, nr. 5430, 16 ian. 2008, p. 22.

IORGA, Filip-Lucian, *Documente: Barbu Brezianu*, în *România literară*, 2008.

VLASIU, Ioana, *Barbu Brezianu*, în *RRHA*, tome XLV, 2008, p. 161-162.

HORASANGIAN, Bedros, *Barbu și Arșavir*, în *Ararat*, 2008, nr. 2, p. 6.

CERNAT, Paul, *Barbu Brezianu. Un prieten al armenilor*, în *Ararat*, 2008, nr. 2, p. 6.

LINDGREN, Lauri, *Barbu Brezianu (1909-2008). Traducător al „Kalevlei” și istoric de artă*, în *România literară*, nr. 9, 2008, republicat în *Columna*, nr. 19, 2008, revistă a Universității din Turku, pp. 40-42.

Epistolar Ionel Jianu, în *Brâncuși*, Târgu Jiu, nr. 3, martie 2013, p. 6 (scrisori către Barbu Brezianu).

Epistolar Dr. Micu Marcu, în *Brâncuși*, Târgu Jiu, nr. 3, martie 2013, p. 7 (scrisori către Barbu Brezianu)

VLASIU, Ioana, *Sculptura românească după Constantin Brâncuși* (interviu de Adriana Oprea), în *Arta*, nr.8-9, 2013.

Interviuri cu Barbu Brezianu (în ordine cronologică)

Brâncuși e un mare poet al iubirii, interviu de Nicolae Țone cu Barbu Brezianu, în *Suplimentul literar al Scînteii Tineretului*, 1988, p. 3.

Gabriel Stănescu în dialog cu Barbu Brezianu, în *Vatra*, An 21, nr. 4, 1.04.1991, (fotografie de Nicolae Friculescu).

Rodica Palade, *Sfârșit de secol*, interviu cu Barbu Brezianu, în *Revista 22*, an 6, nr. 43, 1995, p. 10.

Barbu Brezianu, *Am fost și eu matelot pe „Corabia cu ratați”*, interviu de Cornel Radu Constantinescu, în *Adevărul literar și artistic*, 30 martie 1999, p. 3.

Cu Barbu Brezianu despre momentele privilegiate ale prieteniei, interviu de Adriana Bittel, în *România literară*, nr. 9, 1999.

În exclusivitate cu Barbu Brezianu despre Barbu Brezianu, interviu de Vladimir Alexandrescu, în *Pro Patria*, martie, 2000, pp. 18-19.

George Arion, *Convorbire cu Barbu Brezianu*, în *România literară*, nr. 12, 26 martie, 2003, p.16.

Barbu Brezianu: Mă supără mitocănia din toate sectoarele vieții, interviu de Iolanda Malamen, în *Ziua*, nr. 3809, 13 decembrie 2006.

Silvia Kerim, *Seniori ai culturii românești : Barbu Brezianu 95 !*, în *Formula As*, nr. 629, 2004.

Filip Lucian Iorga, *Documente: Barbu Brezianu*, în *România literară*, nr. 3, 2008.

Colecții de periodice:

Revista Fundațiilor Regale (1934-1947)

Lumină și culoare (1946-1947)

Studii și cercetări de istoria artei (1954-2024)

Revue Roumaine d'histoire de l'art (1964-2024)

Arta plastică/Arta (1965-1992)

Secolul 20 (1961-2001)

Les Carnets de L'Atelier Brancusi, Centre Georges Pompidou, Paris (1998-2002)

Arhive:

Arhiva Institutului de Istoria Artei „G. Oprescu” (A.I.I.A.)

Arhiva „Barbu Brezianu”, I.I.A.G.O.

Arhiva „Sorana Georgescu Gorjan”

Arhiva „Gorjan” online ([https:// gorjan-brancusi. inoe.ro](https://gorjan-brancusi.inoe.ro))